

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3ος όροφος), 10674 Αθήνα, τηλ: 210 7233221-2; 210 7233216;
φαξ: 210 7233217; e-mail: info@nchr.gr, website: www.nchr.gr

**Το θέμα των περιοριστικών ποσοτώσεων
κατά των γυναικών**

Μετά από απόφαση της Ολομέλειας της Εθνικής Επιτροπής της 20^{ης} Ιανουαρίου 2005, το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, που είναι μέλη της Επιτροπής, συνέταξαν και δημοσιοποίησαν το παρακάτω κείμενο.

Ισότητα και Περιοριστικές ποσοτώσεις σε βάρος των γυναικών

Σε μερικές εφημερίδες δημοσιεύθηκε η είδηση ότι, κατά τη συζήτηση στην Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας υπόθεσης που αφορούσε την επιλογή συνοριακών φρουρών και κατά την επακολουθήσασα διάσκεψη, ισχυρά υποστηρίχθηκε η άποψη ότι επιτρέπεται ο εκ των προτέρων καθορισμός από την αρμόδια αρχή ποσοτώσεων σε βάρος των γυναικών με την αιτιολογία ότι είναι γνωστό, κατά την κοινή πείρα, ότι οι γυναίκες δεν είναι κατάλληλες ή είναι λιγότερο κατάλληλες από τους άντρες για τέτοια υπηρεσία.

Δεν πιστεύουμε ότι είναι δυνατόν να εκδοθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας απόφαση που να δέχεται τέτοια άποψη. Θα επρόκειτο για παρερμηνεία του άρθρου 116 παρ. 2 του Σ. Η διάταξη αυτή απάλειψε κάθε διάκριση και απόκλιση από την ισότητα σε βάρος των γυναικών και εισήγαγε την ουσιαστική ισότητα. Αυτό σημαίνει ότι δεν επιτρέπει τη θέσπιση εκ των προτέρων ποσοτώσεων περιοριστικών της εισαγωγής των γυναικών σε οποιοδήποτε λειτούργημα, επάγγελμα κλπ (π.χ. εισαγωγή στις παραγωγικές σχολές της Αστυνομίας όχι περισσότερο από 10% γυναίκες). Αντίθετα, κήρυξε συνταγματικά και μάλιστα επέβαλε τα θετικά μέτρα υπέρ των γυναικών, ανάμεσα στα

οποία οι προωθητικές των γυναικών ποσοστώσεις, (π.χ. στα ψηφοδέλτια των περιφερειακών εκλογών να περιλαμβάνονται όχι λιγότερες από 30% γυναίκες)*, ώστε να υπερνικηθεί και μέχρις ότου υπερνικηθεί η προκατάληψη για την ανικανότητα των γυναικών για οποιαδήποτε σταδιοδρομία.

Τη συνταγματική επιταγή ακολούθησαν οι νόμοι και, σε εφαρμογή τους, οι προκηρύξεις για την εισαγωγή στις παραγωγικές Σχολές της Αστυνομίας και του Στρατού που έχουν απαλείψει, κατ' εφαρμογή του νέου άρθρου 116 παρ. 2 Σ, τις περιοριστικές κατά των γυναικών ποσοστώσεις.

Την ίδια οδό ακολούθησε και ο ισχύων Ν. 3181/2003 που αντικατέστησε το άρθρο 3 παρ. 1 του Ν. 2622/1998, το οποίο καθόριζε ποσοστό 90% αντρών και 10% γυναικών ως εισακτέων στο σώμα των συνοριακών φρουρών. Σήμερα δεν ισχύουν πλέον οι περιοριστικές αυτές ποσοστώσεις. Η ισχύουσα διάταξη δεν προβλέπει καμία ποσόστωση λόγω φύλου.

Παρενθετικά υπενθυμίζουμε πόσο απατηλή υπήρξε η 'κοινή πείρα' – πραγματικά, προκατάληψη – την οποία επικαλούνταν σε βάρος των γυναικών με δικαιολογία τη 'φυσική ανικανότητα' των γυναικών, που στο παρελθόν λειτούργησε σε όλο τον κόσμο και ειδικά στην Ελλάδα. Οι Ελληνίδες αποκλείονταν, ως ανίκανες από τη φύση τους, σχεδόν από όλα τα επαγγέλματα τα οποία ήδη από χρόνια ασκούν ευδοκίμως. Όταν ο αποκλεισμός καταργήθηκε, εμφανίσθηκαν οι περιοριστικές για τις γυναίκες ποσοστώσεις.

Στην καθιέρωση της νέας αντίληψης της ουσιαστικής ισότητας σημαντικό ρόλο έπαιξε η προηγούμενη της αναθεώρησης του Συντάγματος του 2001 νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. αποφάσεις 1933/98 και 1917-1929/1998).

Εξ άλλου για την καθιέρωση της θέσης αυτής σε συγκεκριμένες σταδιοδρομίες ρόλο έπαιξε και η γνωμάτευση της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (βλ. γνωμάτευση ΕΕΔΑ 6/6/2002, Έκθεση ΕΕΔΑ 2002, σ. 155 επ.) την οποία αναφέρει και ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης στην Εισηγητική του Έκθεση στο σχετικό νομοθέτημα.

Αβίαστο συμπέρασμα των ανωτέρω είναι ότι τυχόν απόφαση του ΣτΕ αποδεχόμενη περιοριστικές ποσοστώσεις σε βάρος των γυναικών θα ήταν αντίθετη με το νέο άρθρο 116

* Σημειώνουμε τη συχνή σύγχυση μεταξύ ποσοστώσεων θετικών, που προωθούν τις γυναίκες προς πραγματική ισότητα, και ποσοστώσεων περιοριστικών, που παρεμποδίζουν την πραγματοποίηση της ουσιαστικής ισότητας. Οι πρώτες είναι σύμφωνες με το άρθρο 116 παρ. 2 του Συντάγματος, οι δεύτερες είναι αντίθετες με αυτό.

παρ. 2 του Σ, και με τους παραπάνω νόμους. Προφανώς θα επρόκειτο για παρερμηνεία στηριζόμενη σε παρανόηση της έννοιας της αρνητικής ποσόστωσης κατά των γυναικών.

Πιο συγκεκριμένα: Οι οπαδοί της ουσιαστικής ισότητας ποτέ δεν υποστηρίξαμε – και δεν υποστηρίζουμε – την ισάριθμη είσοδο ανδρών και γυναικών σε κάποιο επάγγελμα. Υποστηρίζουμε την αξιокρατική πρόσληψη ασχέτως φύλου μετά την εξέταση όλων των υποψηφίων για να διαπιστωθεί αν ανταποκρίνονται και σε τι βαθμό καθένας σε όλες τις ιδιότητες – θεωρητικές και πρακτικές – που απαιτούνται σε κάθε επάγγελμα.

Με άλλα λόγια, ειδικά για τις γυναίκες υποψήφιες συνοριακούς φρουρούς ζητάμε να εξετασθούν, όπως και οι συνυποψήφιοί τους άντρες, όχι μόνο σε θεωρητικές γνώσεις, αλλά και στις σωματικές και ψυχικές ικανότητες που πρέπει να έχει ο συνοριακός φρουρός (π.χ. σωματική δύναμη, ικανότητα αντίκρουσης αφηνιδιαστικής επίθεσης, ψυχραιμία και αυτοκυριαρχία, αντοχή σε κακουχίες, σκοποβολή, τυχόν γνώση ειδικών μεθόδων άμυνας – καράτε, ζιου-ζίτσου- κλ.).

Όσοι και όσες πετύχουν σε όλες αυτές τις εξετάσεις-δοκιμασίες θα πρέπει να διορίζονται κατά σειρά επιτυχίας. Μπορεί σε 20 προσλαμβανόμενους να επέτυχε μόνο 1 γυναίκα ή 5 ή 12. Καμία αντίρρηση δεν θα μπορεί να προβληθεί, αρκεί οι εξετάσεις-διαγωνισμοί να έδωσαν ίσες ευκαιρίες (να ήταν ίδιες για άντρες και γυναίκες) και η κρίση να ήταν αμερόληπτη για όλους τους υποψηφίους ασχέτως φύλου. Ο εκ των προτέρων αποκλεισμός ή περιορισμός των γυναικών να διαγωνισθούν με ίσους όρους αποτελεί διάκριση λόγω φύλου, δηλαδή παράβαση της αρχής της ισότητας. Και ως τέτοια είναι αντίθετη με τα άρθρα 116 παρ. 2, 4 παρ. 2 και 5 παρ. 1 Σ και με τους νόμους που προαναφέραμε.

Η αποδοχή περιοριστικών ποσοστώσεων θα ήταν αντίθετη και με διεθνείς συμβάσεις που επιβάλλουν την ουσιαστική ισότητα των φύλων και που η Ελλάδα επικύρωσε με νόμους οι οποίοι, μάλιστα, κατά το άρθρο 28 παρ. 1 Σ, έχουν αυξημένη τυπική ισχύ σε σχέση με τους εθνικούς νόμους. Έτσι, μια απόφαση δεχόμενη περιοριστικές ποσοστώσεις θα είναι προσβλητή ενώπιον διεθνών Επιτροπών-Δικαστηρίων, συγκεκριμένα: της Επιτροπής της CEDAW (Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών, Ν. 1342/1983), της Επιτροπής του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (Ν. 2462/1997) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ελέγχου της εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη. Η

τελευταία, μάλιστα, Επιτροπή έχει ήδη καταδικάσει την Ελλάδα για ποσοτώσεις σε βάρος των γυναικών.

Συμπερασματικά, σκοπός του παρόντος είναι να υποστηρίξουμε την ως τώρα νομολογία του ΣτΕ, που ερμήνευσε το άρθρο 116 παρ. 2 Σ, τα σχετικά νομοθετικά μέτρα, το σεβασμό των σχετικών διεθνών συμβάσεων και τις προ έτους εκφρασθείσες απόψεις της ΕΕΔΑ, που όλα μαζί έχουν καθιερώσει την αρχή: ΟΧΙ σε περιοριστικές ποσοτώσεις σε βάρος των γυναικών, ΝΑΙ σε θετικά μέτρα (προωθητικές ποσοτώσεις κ.ά) υπέρ των γυναικών μέχρι κατάργησης της σε βάρος τους προκατάληψης.

Δεν είναι δυνατόν το Συμβούλιο Επικρατείας να αμαυρώσει την ιστορία του, καταργώντας το ίδιο την προοδευτική νομολογία του και μάλιστα μετά την τροποποίηση του Συντάγματος στην οποία αυτή είχε συντελέσει.

Αθήνα, 20 Ιανουαρίου 2005